Syriska

Den här artikeln **behöver källhänvisningar för att kunna verifieras.** (2016-09)
Åtgärda genom att lägga till pålitliga källor (gärna som fotnoter). Uppgifter utan källhänvisning kan ifrågasättas och tas bort utan att det behöver diskuteras på diskussionssidan.

Syriskan är genom sin litteratur det viktigaste av de arameiska språken och var de kristna jakobiternas språk, med staden Edessa i Mesopotamien som centralpunkt. De nu levande syriska dialekterna benämns nysyriska, och den moderna syriskan (ܣܘܪܝܬ; *suryoyo/soreth*).

Manuskript från 1000-talet

Innehåll

Historik
Syrologi
Kända syrologer
Se även
Referenser
Externa länkar

Historik

Syriskan tillhör den östarameiska grenen och skiljer sig från de västarameiska dialekterna, bibelarameiskan, targumiskan och andra, dels fonetiskt genom bortfall av slutande 'u' i pluralis av perfektform och imperativ och avslutande i flera pronominella suffix, dels syntaktiskt genom sin av grekiskan starkt påverkade satsbildning.

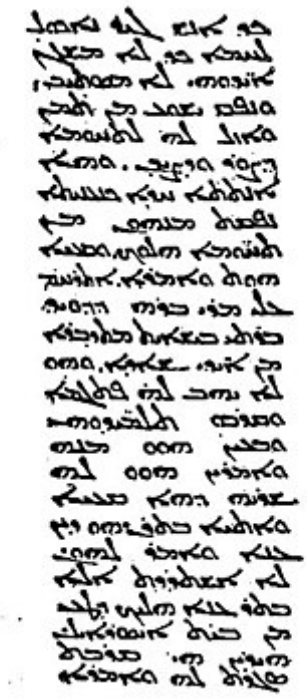

En sida av Matteusevangeliet på syriska

I Edessa hade syriskan säkerligen utbildats till skriftspråk före kristendomens utbredning under första århundradet eller 100-talet, men av denna äldre litteratur har knappast något bevarats till vår tid. Till de äldsta språkliga minnesmärkena hör i stället *Mara bar Serapions brev*, en filosofisk skrift, som antagligen härstammar från den förkristna tiden. I språkligt avseende skiljer den sig dock inte från de kristna författarnas verk.

Redan tidigt fanns i Edessa en syrisk översättning av både gamla och nya testamentet, den så kallade peshitta ("den enkla"), och det där framträdande skriftspråket blev snart härskande bland alla kristna jakobiter, både i väst, där de lydde under Rom, och i öst, där de lydde under Persien. När sedan den kyrkliga

splittringen inträdde mellan den *jakobitiska* (monofysitiska) och den nestorianska läran, omfattades den förra av de romerska och den senare av de persiska jakobiterna.

Utdrivna från Edessa (489) fick nestorianerna snart sin litterära föreningspunkt i det öster därom liggande Nisibis, och då schismen växte alltmer, uppstod småningom mellan västsyriskan i Edessa och östsyriskan i Nisibis en viss dialektisk skillnad, som huvudsakligen består däri, att den senare bibehåller de ursprungliga vokalerna 'a' och 'o', vilka i västsyriskan vanligen övergår till 'o' och 'u'. Mera betydande är skillnaden i avseende på vokalbeteckningen i skrift. Det konsonantiska syriska alfabetet var först det urgamla *estrangela* (estrangelo), men snart utbildades en mera kursiv form, kallad *serta* (serto), vilken skiljer sig från estrangela vida mer hos jakobiterna än hos nestorianerna.

De senare bibehöll också den äldsta vokalbeteckningen med ett system punkter ovan och under raden, men de förra utbytte detta (omkr. 700) mot ett mer bekvämt, men mindre noggrant system, där tecknens former lånats från de fem grekiska vokalerna A, E, O, H, Y. I senare tider användes stundom syrisk skrift (utan vokalbeteckning) för arabiska språket och kallas då *karshuni*. Efter arabernas framträngande under 600-talet övergick folkspråket i Palestina, Syrien, Mesopotamien och Babylonien hastigt nog från arameiska till arabiska, och redan omkring 800 var syriskan på väg att dö ut, fastän den bibehöll sig som litteraturspråk i mer än fyra århundraden och ända till vår tid som kyrkospråk hos maroniterna.

Syrologi

Syrologi är ett samlingsnamn för läran om de syriska kyrkorna, historien, språket och kulturen.

Kända syrologer

- Assad Sauma Assad
- Jean Baptiste Abbeloos
- Ignatius Afram I Barsoum
- Giuseppe Simone Assemani
- Stefano Evodio Assemani
- Friedrich Baethgen den äldre
- Bar-Hebraeus
- Paul Bedjan
- Ian Theodor Beelen
- Carl Bezold
- Gustav Bickell
- Sebastian Brock
- Carl Brockelmann
- E. A. Wallis Budge
- Francis Crawford Burkitt
- Antonio Maria Ceriani
- Louis Cheikhô
- William Cureton
- Paul de Lagarde
- Thomas Joseph Lamy
- Adalbert Merx
- Alphonse Mingana
- Youakim Moubarac
- Theodor Nöldeke
- Jessie Payne Margoliouth
- Robert Payne Smith
- Eduard Sachau
- William Wright (orientalist)
- Pius Zingerle

Se även

- Judeo-arameiska
- Syriacdictionary.net, Syrisk-ordbok på fyra språk på Internet (http://www.syriacdictionary.net)

Referenser

Den här artikeln är helt eller delvis baserad på material från Nordisk familjebok, Syriska språket och litteraturen (http://runeberg.org/nfcg/0790.html), 1904–1926.

Externa länkar

- Wikimedia Commons har media som rör Syriska.

Hämtad från "https://sv.wikipedia.org/w/index.php?title=Syriska&oldid=47416200"

Sidan redigerades senast den 23 mars 2020 kl. 16.26.

Wikipedias text är tillgänglig under licensen Creative Commons Erkännande-dela-lika 3.0 Unported. För bilder, se respektive bildsida (klicka på bilden). Se vidare Wikipedia:Upphovsrätt och användarvillkor.